

Handläggare
Samantha Augustsson
Telefon: 08-508 28 743

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2021-06-15 p. 9

Förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning

Remiss från Kommunstyrelsen, KS 2021/444

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tillstyrka trafiknämndens förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning med de synpunkter och förslag som anges i detta tjänsteutlåtande.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Monika Gerdhem
Avdelningschef

Bakgrund

Många stockholmare upplever ökade problem med skadedjur i staden. Därför har trafiknämnden fått i uppdrag av kommunfullmäktige att ta fram en handlingsplan för skadedjursbekämpning.

Trafiknämnden hemställde i beslut den 11 mars 2021 till kommunfullmäktige bl.a. att godkänna framtaget förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning samt att besluta om huvudsakligen följande:

- att central upphandling ska vara normalförfarande för inköpskategori skadedjursbekämpning,
- att trafiknämnden ges i uppdrag att

genomföra upphandlingen, och

- att trafiknämnden utses till kategoriägare för stadens skadedjursbekämpning och har därmed, tillsammans med kommunstyrelsen genom servicenämnden, ansvar för avtalsförvaltning och samordning av insatser enligt denna handlingsplan.

I förslaget till handlingsplan betecknas följande typer av djur som *skadedjur*: råttor, möss, sorkar och fåglar, vanligen duvor. Därmed behandlas inte problematik avseende djur tillhörande kategorierna ohyra eller djur som kan omfattas av skydds jakt.

Trafikkontoret har haft en dialog med olika förvaltningar och bolag inom staden som har ett utpekat ansvar i skadedjursfrågor. I kontakten har det framkommit att skadedjur innebär både problem och utmaningar. I tillägg till detta har antalet synpunkter, anmälningar och klagomål från allmänhet och boende ökat, enligt uppgifter från miljöförvaltningen. Det är dock oklart huruvida antalet skadedjur faktiskt ökat, eller om det snarare handlar om att de blivit mer exponerade och synliga än tidigare. Detta kan förklaras av flera faktorer. Till exempel har beteendemönster och livsstil ändrats, vilket i sin tur gör att skadedjuren noteras av fler människor. Utöver detta pågår omfattande byggprojekt på olika platser i staden, som genom vibrationer, buller etc. tvingar upp gnagare som normalt lever under mark. Även förändrade matvanor och kulturella mönster kan bidra till en ökad råttförekomst på platser där flera människor ofta vistas, eftersom det medför att tillgängligheten av avfall och matrester ökar.

Själva utformningen av stadsmiljön kan också bidra till skadedjursproblemet och även tillväxt av antalet skadedjur. Detta med hänsyn till att staden förser skadedjuren med skyddade livsmiljöer och boplatser (t.ex. i form av väderskydd, gallerior och marktäckande vegetation), som både ger skydd från predatorer och god tillgång till föda.

Ansvaret för skadedjursbekämpning faller enligt miljöbalken på mark- och fastighetsägaren. I dagsläget har de nämnder och bolag som omnämns i kommunfullmäktiges uppdrag egna avtal med upphandlade entreprenörer för att bekämpa skadedjur; fastighetsnämnden, Familjebostäder, Svenska bostäder, Stockholms hamnar, Stockholms hem, Stockholm vatten och avfall och trafikkontoret, medan trafikkontoret har ansvar för skadedjursbekämpningen på all stadens mark som inte är tomtmark.

Det förekommer inte någon samordning av avtal för skadedjursbekämpning sinsemellan. Vid beredningen av ärendet om framtagande av handlingsplanen har trafikkontoret haft kontakt med berörda förvaltningar och bolag i frågan. Det har då framkommit att behov och förutsättningar har sin grund i respektive verksamhet, som har en mycket stor spännvidd. Detta gör att vissa förvaltningar och bolag har framfört att det kan finnas risk för att deras specifika förutsättningar och krav inte tillgodoses. Under förutsättning att beslut fattas om central upphandling kommer därför stor vikt läggas på samverkan för att erhålla en leverans av skadedjursbekämpning som är ändamålsenlig för alla ingående bolag och förvaltningar. Till detta bör tilläggas att i princip samtliga aktörer efterfrågar mer samordning av skadedjursarbetet.

Syftet med handlingsplanen är i korthet att utveckla och effektivisera skadedjursbekämpningen i staden. För att uppnå detta har trafiknämnden lagt fram följande förslag på åtgärder, samt beskrivit konkreta aktiviteter och ansvar (som tas upp här i förkortad form):

- **Utvecklad avfallshantering på offentlig plats**
Mål: Trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna har en väl fungerande renhållning i det offentliga rummet.
 - Utveckla metoder för en effektivare avfallshantering, med optimerade tömningsfrekvenser och kärstorlekar.
 - Pilotprojekt som syftar till att undersöka om sensorer i papperskorgar kan effektivisera tömning, medföra minskad nedskräpning och färre tömningstransporter.
 - Undersöka möjligheten att i samband med markupplåtelse ställa krav på att verksamhetsutövaren kommer ha en skadedjurssäker avfallshantering.

- **Kommunikation kring skadedjur och nedskräpning**
Mål: Stadens kommunikation kring skadedjur och nedskräpning leder till förändrat beteende hos boende, verksamma och besökare i staden.
 - Utökad kommunikation med medborgare, boende och besökare för att förmedla sambandet mellan nedskräpning och skadedjursproblem.
 - Stadens bolag och förvaltningar som är skadedjursansvariga, kommunicerar med enskilda fastighetsägare om deras roll och ansvar i skadedjursbekämpning.

- **Innovativa metoder**

Mål: Staden ställer krav på utveckling och innovativa metoder vid upphandlingar av skadedjursentreprenad.

I kommande upphandlingar ställs krav med utgångspunkt i bl.a. följande:

- ”Smarta fällor” med olika typer av teknik för övervakning, detektion av skadedjur, geografisk positionering, behov av tömning m.m.
- Funktionsbaserad upphandling med fokus på levererat resultat.
- Försök med metoder som bl.a. ska underlätta för skadedjurens naturliga predatorer.
- Genomföra pilotprojekt för att undersöka och utveckla innovativa metoder och arbetssätt för skadedjursbekämpningen.
- Vid schakter i stadens mark kan krav ställas på tillfälliga skadedjursprogram i samband med t.ex. schaktöppningstillstånd.

- **Central upphandling av skadedjursbekämpning**

Mål: Kommunfullmäktige beslutar att central upphandling ska vara normalförfarande för inköpskategorin skadedjursbekämpning för samtliga berörda förvaltningar och bolag.

- Kommunstyrelsen genomför upphandling i samverkan med berörda förvaltningar.
- Kommunstyrelsen utarbetar förslag till organisation och finansiering av skadedjursbekämpning ihop med berörda förvaltningar och bolag.
- Kommunfullmäktige utser trafiknämnden till kategoriägare för upphandlingsområdet skadedjursbekämpning.
- Kategoriägaren har ansvar för samordning av insatser vilket ger förutsättningar att koordinera stadens skadedjursarbete på ett effektivt sätt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen är positiv till trafiknämndens förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning i Stockholms stad, och bedömer att den skulle kunna ge betydande effekter på både antalet skadedjur och synligheten/exponeringen av dem och således bidra till en reducerad problematik.

Miljöförvaltningen föreslår att följande punkter tillförs planen.

- Hur avlopp och avloppssystem kan vara en del i skadedjursbekämpningen, främst avseende råttor. Råttor kan ta sig in i fastigheter via avloppet, och därför är det viktigt att stadens bolag och förvaltningar beaktar detta samt för en dialog med enskilda fastighetsägare om hur det kan förebyggas/undvikas. Exempel på åtgärder som kan vidtas är att försäkra sig om att avloppsledningar och brunnar på tomten är helt täta, ta bort ”blindledningar” dvs. avloppsledningar som inte har någon funktion och installation av anpassade fällor och rättstopp i avloppsledningar. Detta kan till viss del behandlas under åtgärdsförslaget med rubriken *Innovativa metoder*, där det talas om ”smarta fällor”. Det är inte helt tydligt i förslaget om det nu nämnda redan är avsett att hanteras i avsnittet om innovativa metoder.
- Under åtgärdsrubriken, *Utvecklad avfallshantering på offentlig plats*: Minimera antalet soptunnor vars innehåll det är lätt att komma åt och tömma ut på marken, och ersätt dem med slutna kärl. Det behöver inte alltid röra sig om kostsamma kärl, som t.ex. Bigbellys, utan på vissa platser räcker det med att de är slutna.

Miljöförvaltningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker trafiknämndens förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning.

Bilagor

Bilaga 1

Handlingsplan för skadedjursbekämpning